

◆◆◆

14. Прачытайце словы. Правільна вымаўляйце гукі на месцы выдзеленых літар. Назавіце прыстаўкі ў словах. Чым адрозніваецца вымаўленне прыставак у кожнай пары слоў?

?! Чаму прыстаўкі так вымаўляюцца?

[т] [д]
адкапаць — адліпнуць

[т] [д]
надпісаць — надбудаваць

[т] [д]
падказка — падрэзка

[т] [д]
прадказаць — прадбачыць

[т] [д]
перадсвяточны — перадапошні

[п] [б]
абсмажыць — абварыць

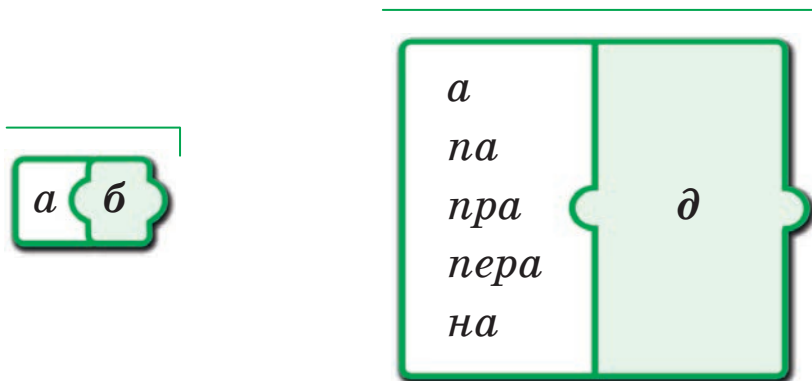
[п] [б]
абтрэсці — абысці

Спішыце пары слоў. Абзначце ў іх прыстаўкі. Ці аднолькава пішуцца прыстаўкі ў кожнай пары слоў?

Прыстаўкі *аб-, ад-, над-, пад-, прад-, перад-* пішуцца нязменна.

15. Разгледзьце схему. З апорай на яе раскажыце правіла правапісу прыставак, якія заканчваюцца на **б, д**. Прыдумайце і намалюйце сваю схему або малюнак, якія дапамагаюць запомніць правапіс гэтых прыставак.

Пішуцца нязменна

16. Пры дапамозе прыставак **ад-, пад-, прад-, аб-** утварыце ўсе магчымыя аднакаранёвыя словы ад прапанаваных. Запішыце іх. Абзначце карань і прыстаўку.

гаварыць — ...

несці — ...

казаць — ...

пілаваць — ...

вязаць — ...

рэзаць — ...

Узор. *Гаварыць* — *адгаварыць*, *падгаварыць*, *абгаварыць*.

17. Прачытайце тэкст. Пра якія незвычайныя паводзіны ластавак вы даведаліся?

Ластаўкі

У садзе на вішні сядзелі маладзенькія ластавачкі. Яны толькі ўчора гняздо пакінулі. Пайшоў ціхі дождж, а ластавачкам хоць бы што.

Клапатлівыя бацькі час ад часу па..лятаюць да дзяцей, а тыя шырока разяўляюць свае дзюбкі. Толькі не кузуркамі кормяць малых, бо тыя па..час дажджу знікаюць, а прыносяць кроплі дажджавой вады. Ластаўкі ў а..розненне ад іншых птушак п'юць ваду не з зямлі, а на лятў. (Паводле Я. Галубовіча.)

Выпішыце выдзеленыя словы. Устаўце прапушчаныя літары. Абазначце прыстаўкі ў словах.

Знайдзіце аднакаранёвыя словы і выпішыце іх.

18. Прачытайце народныя прыкметы і запомніце іх. Спішыце, устаўляючы прапушчаныя літары.

Ранняя навальніца — пра..казальніца гарачага лета.

Адцвіла рабіна — па па..бярозавікі збірацца можна.

Абазначце прыстаўкі ў выдзеленых словах.

19. Прачытайце словы. Падбярыце да іх аднакара-
нёвыя словы-антонімы.

прывыкаць — ...

закапаць — ...

падбегчы — ...

зачыніць — ...

Узор: *п^рычальваць* — *адчальваць*

...

Запішыце пары слоў, абазначце прыстаўкі. Са слоў-
нікавым словам прыдумайце і запішыце сказ.

адчыніць

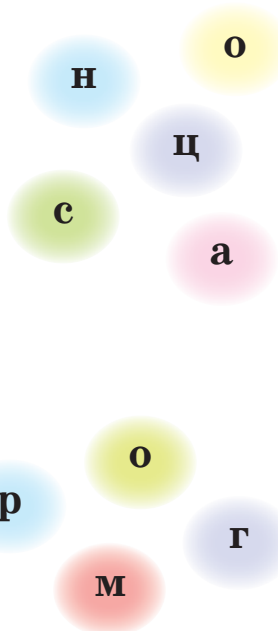
20. Прачытайце загадкі. З «рассыпаных» літар
складзіце словы-адгадкі.

1. На досвітку з-за небакраю
яно дзень новы а..вяшчае,
а вечарам ізноў знікае
на іншым краі небакраю.

2. Лясне так па небе пугай,
быццам бразнула над вухам.
Цэлы дзень парой грукоча,
не спыняецца і ўночы.
Як знайшоў а..гадку сам,
па..кажы яе сябрам.

А. Зэкаў.

Спішыце адну загадку на выбар. Устаўце прапушча-
ныя літары. Абазначце прыстаўкі ў выдзеленых словах.

◆◆◆

21. Спішыце пары слоў. Абазначце прыстаўкі. Якімі літарамі адрозніваюцца прыстаўкі ў кожнай пары?

зрабіць — сказаць

узляцець — ускапаць

разгадаць — расказаць

бездапаможны — беспамылковы

бязрогі — бясхвосты

У кожным слове падкрэсліце першую літару караня. Які гук яна абазначае?

?! Як вы думаеце, ад чаго залежыць правапіс літар **з, с** у прыстаўках?

У прыстаўках *з-/с-, раз-/рас-, без-/бес-, уз-/ус-* літара **з** пішацца перад звонкімі зычнымі, а літара **с** — перад глухімі зычнымі.

22. Разгледзьце схему. З апорай на яе раскажыце правіла правапісу прыставак, якія заканчваюцца на **з, с**.

Прыдумайце і намалюйце сваю схему або малюнак, якія дапамагаюць запомніць правапіс гэтых прыставак.

23. Дапішыце ў словы патрэбныя прыстаўкі. Падкрэсліце першую літару кораня.

з-/с-: ..берагаць, ..варыць, ..палохаць, ..кладаць, ..рэзаць, ..хапіць.

уз-/ус-: ..капаць, ..пеніць, ..трывожыць, ..рыхліць, ..калыхнуць.

без-/бес-: ..працоўны, ..выніковы, ..клапотны, ..дапаможны.

24. Прачытайце верш. Які занятак знайшла сабе дзяўчынка? За што пахвалілі яе бацькі? Чаму верш мае такую назву?

Беларусачка

Розных кветчак у полі
ра..цвіло нямала.

У прыполік наша Поля
..ранку іх ..бірала.

У вянку прыбегла ў хату
прыгажуня русая.

Пахвалілі мама з татам:
— Наша беларусачка!

Р. Бензярук.

Выпішыце выдзеленыя словы, устаўляючы прапушчаныя літары. Абзначце прыстаўкі.

Знайдзіце ў вершы словы, якія адрозніваюцца адным гукам.

25. Прачытайце народныя прыкметы і запомніце іх. Спішыце, устаўляючы патрэбныя літары.

Галкі ў чародкі (з/с) лятаюцца і крычаць — да яснага надвор'я.

Рыба ў(з/с)плёсквае вярчэнняй парой — да добрага надвор'я.

Абзначце прыстаўкі ў словах, падкрэсліце першую літару караня.

26. Прачытайце калыханку. Хто і з якім пачуццём спявае яе дзіцяці?

Калыханка

Як дзіцятка засынае —
тут жа скрыпачка зайграе.
Паглядзі: вятры з аблокаў
над зямлёю невысока
для цябе ..плялі арэлі,
што, як птушка, у..ляцелі!
У..ляцелі, каб вярнуцца,
з табой побач апынуцца.
Ра..гайдае іх вятры́ска —
зоркі ўбачыш блізка-блізка.
В. Праўдзіна.

А вятры́ска — моцны вецер

Спішыце, устаўляючы прапушчаныя літары. Абзначце прыстаўкі ў выдзеленых словах.

29. Замяніце разгорнутае тлумачэнне адным словам па ўзоры. Запішыце словы, вызначце ў іх націск, абазначце корань і прыстаўку.

Той, які не мае клопатаў, — *бесклапóтны*.

Той, які не мае білета, —

Той, які не мае меж, —

Той, які не мае канца, —

30. Прачытайце верш. Што ў ім праўдзівае, а што — казачнае?

Камета

Ціха шэпчуцца планеты:
— Зноў сюды ляціць камета!
Вакол Сонца абарот
робіць раз за сотню год.
Як да Сонца па..лятае —
«хвост» свой ярка ра..пускае,
каб крыху пакаравацца
і... на сто гадоў ..хавацца.

Г. Аўласенка.

Спішыце, устаўляючы прапушчаныя літары. Абазначце прыстаўкі ў выдзеленых словах. Раствлумачце іх правапіс.

Назавіце словы, правапіс якіх трэба правяраць. Вусна падбярыце правярочныя словы.

Творчая хвілінка

Што вы ведаеце пра каметы? Пры неабходнасці знайдзіце патрэбную інфармацыю ў дзіцячай энцыклапедыі або ў інтэрнэце.

31. Прачытайце народныя прыкметы і запомніце іх. Раствлумачце правапіс прапушчаных літар.

Кветкі фіялкі **ра..крыліся** і паніклі — да блізкай непагоды.

Галубы **ра..буркаталіся** — усталюецца добрае надвор'е.

Півоня **ра..пусцілася** — можна садзіць агуркі, гарбузы, боб.

Запішыце адну з народных прыкмет па памяці. Абазначце прыстаўку ў выдзеленым слове.

32. Да слоў з левага слупка падбярыце сінонімы з правага слупка. Запішыце словы парамі, устаўце прапушчаныя літары, абазначце прыстаўкі.

прыбярэжжа

ра..шчодрыцца

ра..пагоджвацца

у..горак

ра..мяжоўваць

ра..тлумачыць

бе..парадак

бе..клапотны

паясніць

у..гор'е

падзяляць

ра..добрыцца

праясняцца

у..бярэжжа

бестурботны

непарадак

Узор: прыбярэжжа — узбярэжжа

...

❖ З двума словамі на выбар складзіце і запішыце сказы.